

etc.], ll. *extra muros* 'fora de les muralles'.

Muraduix, V. *marduix* *Muragó*, V. *murgó* *Mural*, *murall*, *muralla*, *murallam*, *murallar*, *murallatge*, *muralleta*, V. *mur* *Murany* (??), V. *murcec* *Murar*, *murat*, V. *mur* *Murcar*, V. *morca* *Murcarols* NL, V. *mercuri*

MURCEC, MURICEC, MURIAC, noms locals de la rata-pinyada, de MURE-CAECU format amb el llatí *mūs*, *mūris*, 'rata, ratolí', i CAECUS 'orb, cec'. □ 1.ª doc.: S. XIV, *Tresor de Pobres* (Misc. Fabra, 162).

Com que de les formes catalanes d'aquesta denominació del rat-penat m'ocupo extensament en l'estudi dedicat al cast. *murciélagu* en el DCEC/DECH (MUR IV, 191a6ss. i n. 4.6) no caldrà repetir-ho. La combinació MURE-CAECU degué quedar soldada ja en el romànic primitiu, i per tant susceptible de sonorització la -c- entre vocals, d'on *murizec* > *muridek* > *muriec*, que en efecte trobem documentat en les formes *asmuriec*, *muriac*, *asmuriac* (BDC XXI, 202b): el canvi de -ec en -ac és degut a contaminació del sinònim *rat-penat* i les seves variants; es- resulta de l'aglutinació de l'article plural *e(l)s muriacs*. *Muriáks* sento, p. ex., a Enviny (1964); *esmoriac*, Artesa de Segre (BCEC XII, 317); en alguns punts hi ha també *voliac* (*buliac*, Aneu: Pol) o *esvoliac* (AlcM) deguts a contaminació de *volar* o *esvolategar*; per influència de (*ei*)*xoriguer* (o d'un altre derivat de SOREX) *eixoreac* a Maella (AlcM).

En algunes localitats del Migjorn valencià és possible que es conservessin formes mossàrabs, després més o menys catalanitzades, o altrament contaminades: *mosegêlo* a Vallada, *morzeigêlo* a la Font de la Figuera (1962), *musigêlo* a Elx, *borreguillo* a Mondover (*Canyís*), i el diminutiu *mocigaló* a Castalla (EValor, 1950).

Dubto molt que hagi existit un cat. *murany* [edició pòstuma de Lab. 1864, copiada després per altres diccionaris], almenys amb el sentit de 'mostela' (que Lausberg, ZRPb. LIX, 104, a tort prengué seriosament): es deu tractar d'un malentès del cast. *murgaño* «ratoncillo» [1495], per al qual vegeu DECH IV, 190b25ss. confós més o menys amb *muriac*.

DERIV. savi de *mus*, *muris*: *múrids*.

Murconi, de MORCA, com *moixon* de *moix* *Murrelló*, V. *mur* *Murerola*, V. *morerol* (MELÓ II) *Muret*, V. *mur*

MÚREX, pres del ll. *murex*, 'icis, pròpiament 'escull punxegut'.

Murfada, *murfago*, *murfaire*, *murfar*, *murfoiar*, V. *morfea* (METAMORFOSI) *Murga*, V. *musa*, *múr-gola*, *morca*, *eruga*

MURGÓ, 'sarment o redolta que hom colga' resulta per assimilació de **mergò*, provinent d'un mot romànic antic *MERGONE, del qual així mateix la forma

morgón, comuna a diversos dialectes hispànics, mot derivat del ll. MERGUS id. □ 1.ª doc.: *morgons* 1309.

En l'*Agricultura* de Miquel Agustí, banyolí, prior de Perpinyà (1617): «espampolaran les vinyes, llevant-ne los brots que no-y haurà raïms, y dexant los que hi haurà raïms, y dexant los que seran bons per fer *morgons* lo any vinent» (7v^o). *Morgó* amb o és com pronuncien encara els valencians (Valor-Giner, 1950-55); si bé sembla que a Mallorca hi ha *murgó* (DFgra., DAmen., DAG., AlcM), potser forma antiga i espon-tània (si no es deu a influència forastera o d'un altre mot): detall poc important. *Murgó* a Vimbodí (AlcM).

Mot comú amb el murc. (GaSoriano) i arag. (*morgón de vid*, Peralta, i ja *murgon* en el ms. arag. del *Libro de Alexandre*, S. XIV), *morgón* en alguns parlars asturians, *mergone* en alguns d'Itàlia (Tommaseo), si bé aquí es troba també *mergo*, i l'italià comú ha preferit un derivat de terminació diferent, *margotto*. Degué existir, així mateix, en mossàrab, des del qual passà a l'àrab d'Algèria *m<u>rgún* (o *margún*) «marcotte, provin» —cf. també francès *marcotte*—; car amb aquest substantiu l'àrab hispànic oriental formà un verb *márgan*, explicat pel nostre RMa. com «[h]empeltar» i «propagare» (també algerià: Beaussier); la gènesi del cast. MUGRÓN 'murgó' no és tan segura, i en tot cas més complicada, potser provinent d'un *MERGORONE (del plural ll. vg. MERGORA, DECH/DCEC).

DERIV.: *Murgonar* [c. 1460]: «La --- vellegaça, / fera, vinyaça / —tant per malea / com per perea / dels podadós, / conreadós—, / larga, talada, / lobacejada, / sens *morgonar* / ni scanyotar / los ceps molt vells / ---», JRoig (*Spill*, 13413); Verdaguer en nota marginal al seu original de 1877 explicava amb llapis 'fer un colgat', a propòsit del seu ús figurat per 'rebrotar, ressorgir més enllà': «veu *morgonar*, ab l'espanyol imperi, / l'arbre sant de la Creu a altre hemisferi» (*Atl.* XIII, 35a). Els valencians diuen més aviat *amorgonar* (EValor, c. 1950), que axí mateix és també murcià; i aragonès antic: «el lavrador --- que se loguará a cavar o a exabrir o arrancar árboles o *amorgonar* o a facer qualquiere otra obra ---» en el Fur de c. 1350 (RFE XXII, 14); però també s'hi havia dit *morgonar*, com veiem per un doc. de 1262 del Cartulari de Fanlo: «laboretis bene omnes vineas --- excipiendo, putando, fodiendo semel in anno, atque *morgonando*, prout est consuetum» (144, § 169). *Amurgonada*, -nador, -nament.

Morgonal nom antic d'una mena de corda a les naus (avui mort segons sembla, almenys no ho havien sentit a StPol, 1936): «Mariner no-s deu despullar --- e si ho fa --- deu ésser surt en mar ab la veta del *morgonal*», *Consolat*, § 125 (i igual § 206, pp. 148, 252), que Pardessus explica bé «drisse des encochures» (Lab. 1840 ho interpreta malament com «punta de les vergues, cat. *penòls*) i d'ell copien aquesta definició infundada DAG., AlcM i altres): és la drissa que hi penjava, no la punta de la verga; això mateix es troba en documents genovesos en baix llatí (1248, 1268) citats per Jal en les formes *morganal(e)*, *mulganaria*, *morgo-*